

GUNJAČA, Zlatko, arheolog (Knin, 8. IX. 1939 — Šibenik, 30. I. 1994). Studirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1966. radi u Muzeju grada Šibenika, od 1992. ravnatelj Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu. Bavi se kasnoant. i ranosrednjovj. arheologijom, posebno fortifikacijama. Vodio istraživanja u Srimi, Bribiru, Grušinama, Žirju. Radi na arheol. rekognosciranju Kornatskoga otočja i podzemskim arheol. istraživanjima (Gušterinski otok).

BIBL.: *Reljef Silvana Messora iz Ridera*, VjAHD, 1968 — 69; *O kontinuitetu naseljavanja na području Šibenika i najbliže okolice*, u djelu: Šibenik — spomeni zbornik, Šibenik 1976; *Rezultati neobjavljenih i najnovijih istraživanja antičkih i srednjovjekovnih lokaliteta na šibenskom području*, u djelu: *Novija i neobjavljena istraživanja u Dalmaciji*, Split 1978; *Grob jedne hrvatske plemenske odličnice iz IX. stoljeća*, Gunjačin zbornik, Zagreb 1980; *O pojavi elemenata kasnoantičke graditeljske tradicije na nekim ranosrednjovjekovnim sakralnim objektima*, u knjizi: *Cetinska krajina od prehistorije do dolaska Turaka*, Split 1984; *Kasnoantička fortifikacijska arhitektura na istočnom jadranskom priobalju*, Materijali, XXII, Novi Sad 1986; *O podrijetlu križa od Ilijana*, Prijatelj zbornik, I (Prilozi — Dalmacija, 1992).

J. Bil.

GURAN, selo u Istri, *SI* od Vodnjana; prvi se put spominje 1150. Arheološka iskapanja su pokazala da je ovdje postojalo kasnoant. naselje s trobrodnom bazilikom pravokutna perimetra i troapsidalnog svetišta s poč. VII. st., koja je služila kao tipološka podloga za izgradnju niza srodnih objekata na području Istre. Nađeni su ostaci fresaka, dijelovi ambona s dvoprutastim pleterom i motivom vinove loze te dijelovi pluteja. Bazilika je služila namjeni od XV. st. Druga je građevina grobljanska crkva Sv. Šimuna iz VII/VIII. st. (naknadno pregrađivana) — dvoranska bazilika pravokutna tlocrta s troapsidalnim svetištem i zaobljenim apsidama. Oko crkve se nalazilo groblje sa zidanim grobnicama i grobovima obloženim pločama; svi su grobovi etažni i pripadaju romanskom stanovništvu, iz razdoblja od VII. do prve pol. XIV. st.

LIT.: *B. Marušić*, Dva spomenika ranosrednjovjekovne arhitekture u Guranu kod Vodnjana, SHP, 1963, 8—9. — *Isti*, Kasnoantička i bizantska Pula, Pula 1968. — *A. Mohorovičić*, Razvoj urbanih cjelina, arhitektonske izgradnje i likovnog stvaranja na tlu Istre u doba srednjeg vijeka, Ljetopis JAZU, 1973, 77, str. 320.

Ma. Š.

GURLITT, Cornelius, njem. povjesničar umjetnosti (Nischwitz bei Wurzen u Saskoj, 1. I. 1850 — Dresden, 25. III. 1938). Završio je studij arhitekture; profesor na Visokoj tehničkoj školi u Dresdenu (1893—1920). Gorljivi je protivnik historicizma u arhitekturi i začetnik proučavanja baroka. God. 1908. bio je pozvan u Zagreb kao glavni ocjenjivač natječaja za rekonstrukciju Kaptola. Tada je održao predavanje o urbanističkim problemima Zagreba. Napisao je predgovor za raskošnu mapu reprodukcija spomenika u Dalmaciji (*Denkmäler der Kunst in Dalmatien*, I, II) koju je u Berlinu 1910. izdao G. Kowalzyk.

BIBL.: *Pitanja o izgradnji gradova*, Zagreb 1903; *Osnivanje gradova*, Zagreb 1909; *Kunst in Dalmatien*, Wien 1910.

O. Ma.

GUSIĆ, Tomislav, slikar (Prijedor, 25. XI. 1931). Školovao se u Dubrovniku, diplomirao na Akademiji u Zagrebu (O. Postužnik). Slikarstvo mu je blisko lirskoj apstrakciji, usmjereno na istraživanje kolorističkih vrijednosti. Bavi se grafičkim oblikovanjem («Telegram»; «Smib»; Dubrovačke ljetne igre).

GUŠČEROVEC, selo *SZ* od Križevaca. Kraj sela je stajao jednokatni kasnorenesansni dvorac kvadratična tlocrta s četiri ugaone kule i pravokutnim unutarnjim dvorištem, nekada okružen jarcima s vodom. Posljednji vlasnik barun Ljudevit Ožegović prodao ga je 1910. nakon čega je dvorac srušen. Sam ga je naslikao 1888. na slici na gl. oltaru kapele Sv. Antuna u Guščerovcu, sagrađena 1822.

LIT.: UTH — Križevci.

R.

GUŠIĆ, Branimir, antropolog (Zagreb, 6. IV. 1901 — 6. VII. 1975). Diplomirao na Medicinskom, a zatim i na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1945. profesor Medicinskoga fakulteta u Zagrebu. Bavi se antropogeografijom i biološko-medicinskim problemima naših planinskih sela. Obradivao etnografiju otoka Mljeta.

BIBL.: *Mlet, Antropogeografska ispitivanja*, Zagreb 1930; *Starinsko ruho na otoku Mljetu*, Narodna starina, 1930, 21; *Gusle i ljerica na Mljetu*, ibid., 1933, 27; *Geneza i elementi mljetske seoske kuće*, Građevinski vjesnik, Zagreb 1934. i 1935; *Najstarije hrvatsko naselje oko Nina*, Predavanja u JAZU, 1970, 39.

V. Dić.

GUŠIĆ, Marijana, etnolog (Zagreb, 18. II. 1901 — 6. II. 1987). God. 1924. diplomirala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu povijest i geografiju. God. 1947—64. direktor Etnografskoga muzeja u Zagrebu. Bavi se etnograf. problematikom Hrvatskoga zagorja, Međimurja, područja Kupčine i nekih područja Slavonije. Posebno se zanima za stari tekstil i čipke, što je dovodi do otkrića starih tekstilnih predmeta po dalmatinskim crkvama. Sudjelovala u osnivanju i postavljanju mnogih zavičajnih i mjesnih muzeja.

BIBL.: *Tumač izložbe građe etnografskog muzeja u Zagrebu*, Zagreb 1955; *Porijeklo čipke na batiče*, ZNŽO, 1962, 40; *Običaji »Ljelje-kraljice« kao historijski spomenik*, Zagreb 1967; *Etnička grupa Bezjaci*, ZNŽO, 1967, 43; *Starinsko žensko oglatlje u hrvatskoj narodnoj nošnji*, Zagreb 1975; *Povijesni tokovi u razvoju narodne nošnje u Jastrebarskom*, Kaj, 1976, 6—8.

LIT.: *M. Marković*, Marijana i Branimir Gušić (povodom sedamdesete godišnjice života), ZNŽO, 1971, 45.

V. Dić.

GVOZDANOVIĆ, Anka, donatorica (Budimpešta, 30. V. 1887 — Zagreb, 4. V. 1968). U svojem stanu u Zagrebu (Visoka ul. 8) čuvala je vrijednu zbirku koju je skupio njezin suprug Dragutin (1851—1920): pokušstvo oblikovano u duhu historicističkih stilova (neorenesansa, neobarok, neorokoko, elementi ampirskoga stila), staklo, porculan, srebro, sagove i slike (N. Mašić, M. Cl. Crnčić, A. Zuccaro, Lj. Babić, S. Kovačić-Tajčević). Stan i cjelokupnu zbirku (oko 650 predmeta) darovala je 1966. gradu Zagrebu. Zbirka Anke Gvozdanović (od 1967. u sastavu Muzeja za umjetnost i obrt) prikazuje ambijent bogatoga građanstva druge pol. XIX. i poč. XX. st.

V. Fo.

GVOZDANOVIĆ, Vladimir → GOSS, VLADIMIR P.

GVOZDANOVIĆ-SEKULIĆ, Srebrenka → SEKULIĆ-GVOZDANOVIĆ, SREBRENKA

GVOZDANSKO, utvrđeni grad u ruševinama *SZ* od Dvora na Uni. Sagradio ga je Petar II. Zrinski, vjerojatno nakon što je 1463. dobio od kralja Matije I. Korvina povlasticu da vadi zlatnu, srebrnu i olovnu rudu u rudniku G. Grad je na četirima uglovima imao polukružne kule, a unutar zidova obrambenu kulu kružna presjeka. Turci su ga osvojili 1577. U Gvozdanoskom su Zrinski imali kovnicu vlastita novca.

LIT.: *E. Laszowski*, Gvozdanosko i gvozdanoske rude, Vjenac, 1899, 22, 24, 25, 26. — *M. Kruhek*, Stari gradovi i feudalni posjedi, u zborniku: Dvor na Uni, Dvor na Uni 1991. — *I. Mirnik*, Kovnica novca u Gvozdanoskom, ibid. — *Isti*, Srebra Nikole Zrinskog, Zagreb 1992.

L. D.

GVOZDIĆ, Slava, slikarica (Sremska Mitrovica, Srbija, 28. I. 1928 — Zagreb, 20. VII. 1983). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1954 (J. Miše). U ranim radovima, mrtvim prirodam i marinama (*Zaostrog pred noć*, 1958), slika na tragu Cézannea. Kao suptilna liričarka otkriva se u pastelima *Ivana* (1950), *Pavica* (1959/60). Poslije stvara djela u rasponu od ekspresionizma («Čovjek zelene brade», 1961) do apstrakcije i dekorativnosti (izložba «Igra boje i oblika», Zagreb 1970). Bavila se lik. pedagogijom. — Sudjelovala na brojnim skupnim izložbama, samostalno izlagala od 1958, a retrospektivna izložba joj je priređena u Zagrebu 1990.

LIT.: *G. Quien*, Slava Gvozdić (katalog), Zagreb 1990.

R.